



Verkiezingsprogramma 2018-2022

Gemeente Zaltbommel

&

Gemeente Maasdriel

januari 2018

**De Bommelerwaard duurzaam met
elkaar delen**

WAAR WE VOOR STAAN

Verbinding tussen inwoners

De Bommelerwaard is van ons allemaal. Wij willen dat verschillende groepen die in de Bommelerwaard wonen en actief zijn, elkaar vaker ontmoeten. Dan is de Bommelerwaard merkbaar van ons allemaal: progressief, conservatief, mensen met migratieachtergrond, ondernemers, arbeidsgehandicapten, vrijwilligers, werknemers, werkzoekenden, arbeidsmigranten, actievoelingen, jongeren, gezinnen, singles, kinderen, senioren, tieners. Iedereen!

Handelen met visie

We doen niet zomaar wat. Wij verdiepen ons in wat er speelt. Kennis benutten die er is, hier of buiten de Bommelerwaard. Zaken van alle kanten bekijken en dan in actie komen. Handelen met visie betekent niet alleen dat we geïnformeerd willen handelen, maar ook op basis van een gezamenlijk toekomstbeeld. Dat vraagt dat we als bewoners met elkaar in gesprek zijn, goed kijken waar we naartoe willen en wat er op ons af komt. Dan kunnen we naast adequaat reageren ook kiezen voor een toekomst zoals wij die willen.

Duurzaamheid centraal

Een initiatief of oplossing voor een vraagstuk is niet voor even, maar legt de basis voor de toekomst. We willen dat de dingen die we doen duurzaam zijn: letterlijk toekomstbestendig. Dat betekent dat we rekening houden met de effecten op de langere termijn. Voor de mensen in de Bommelerwaard, voor een leefbare omgeving zonder nadelige gevolgen voor het milieu en voor het creëren van waarde.

Vertrouwen in inwoners

De gemeente is van ons zelf. Inwoners en bestuur staan niet tegenover, maar naast elkaar. En dat moet merkbaar zijn aan het bestuur. Soms is de werkwijze van de gemeente voor inwoners maar moeilijk te begrijpen. En soms begrijpt de gemeente niets van inwoners. Vertrouwen in inwoners vraagt: met elkaar in gesprek, luisteren, kennis van inwoners benutten, helder en betrouwbaar besluiten durven nemen en uitleggen, successen vieren en delen, evenwicht tussen grote en kleine kernen.

Kansen bieden

Uiteindelijk gaat het om eenieder van ons en de mensen om ons heen. Elk individu telt als waardevol met eigen plannen en ideeën. Iedereen mag verwachten dat zij of hij ruimte krijgt om zichzelf te ontplooien. Dat mensen je een kans geven, je helpen als het niet lukt. Niet alleen vrienden en familie, maar ook vrijwilligers, professionals en de gemeente. Niet om het voor elkaar te bepalen, maar om een helpende hand te bieden als dat gewenst is. Als mensen iets willen waar zij zelf, en de Bommelerwaard beter van worden, dan beweegt PvdA/GroenLinks mee.

PvdA/GroenLinks wil:

1. Strategisch toekomstplan Bommelerwaard

Er moet een strategisch toekomstplan komen voor de Bommelerwaard. Dat kan niet zonder een beeld van waar we nu staan en waar we als inwoners en betrokkenen in de Bommelerwaard samen naartoe willen. Dat is goed voor het gebied, voor inwoners, voor bedrijven en draagt ook bij aan een beter bestuur van de Bommelerwaard.

Maatregelen:

- 1.1. De komende jaren werken aan een maatschappelijk gedragen toekomstplan voor de gemeenten Maasdriel en Zaltbommel.
- 1.2. Grote investeringen en projecten alleen steunen als ze bijdragen aan de toekomst van de Bommelerwaard zoals wij die wensen. Voorbeelden van deze grote investeringen en projecten zijn: de huisvesting van arbeidsmigranten, het project Maas-Waalweg, verplaatsing van de zandbedrijven van de Zandmeren, verbetering van het wegenbeheersplan in Maasdriel, de vestiging van een vrijetijdscentrum langs de A2, de ontwikkeling van de binnenstad van Zaltbommel, verdere uitbreiding van bedrijventerreinen, etc.

WERK EN ECONOMIE

De Bommelerwaard is een sterke economische regio met veel krachtige bedrijven, instellingen en zelfstandigen zonder personeel. Gezamenlijk bieden zij meer werkgelegenheid dan waaraan in de Bommelerwaard behoefte is. Daarom zoeken en vinden nieuwe bedrijven en bedrijven die uitbreiden steeds vaker werknemers van buiten de Bommelerwaard. Ondanks de ruime werkgelegenheid in de Bommelerwaard zoekt een deel van onze inwoners al langere tijd naar passend werk. Ook jongeren met een goede opleiding vinden niet gemakkelijk een baan binnen de Bommelerwaard. De komende jaren hebben gemeente Maasdriel en Zaltbommel een grote uitdaging om bij te dragen aan een goede afstemming van vraag en aanbod op de arbeidsmarkt.

PvdA/GroenLinks wil in de Bommelerwaard meer werk dat past bij onze inwoners. Dat vraagt om het goed benutten van het werk dat er al is en het creëren van meer diversiteit in werkgelegenheid. PvdA/GroenLinks wil:

2. Ondernemerschap stimuleren

Steeds meer mensen, zeker ook in de Bommelerwaard, hebben een eigen bedrijf en/of werken zelfstandig zonder personeel (zzp). Een deel van onze inwoners kiest daar bewust voor en anderen voelen zich daartoe gedwongen. Een eigen bedrijf biedt kansen voor mensen om zichzelf te ontplooiën en die mogelijkheid is alle inwoners gegund. Wij willen door het ondernemerschap van mensen te stimuleren, iedereen de mogelijkheid geven verantwoordelijkheid te nemen voor de eigen ontwikkeling. Zonder of met een eigen bedrijf.

Maatregelen:

- 2.1. Om ondernemerschap op jonge leeftijd te stimuleren, vragen we succesvolle jonge (lokale) ondernemers hun ervaringen te delen met jongeren in het voortgezet onderwijs.
- 2.2. Ook mensen met grote afstand tot de arbeidsmarkt zijn in potentie ondernemend. Wij gaan hen uitdagen om met behoud van uitkering, met hun eigen talent aan de slag te gaan. Gemeenten als Breda (Tientjes Academie en Vrije Uitloop) en Delft (St. Stunt) hebben daarmee goede ervaringen. In Zaltbommel sluit dit bijvoorbeeld aan bij Elliz in Company.
- 2.3. Binnen enkele jaren biedt de Omgevingswet een integraal ruimtelijk kader aan inwoners en bedrijven om zichzelf, samen met anderen, te ontwikkelen. Wij willen deze wet benutten om kansen te bieden aan startende ondernemers, kleine bedrijven en zzp-ers.

3. Ondernemers faciliteren

Veel ondernemers willen hun bedrijf verder ontwikkelen en kunnen daarbij tegen diverse beperkingen op lopen. Niet elke locatie is geschikt voor elke onderneming, door de wensen en eisen die de ondernemer aan een locatie stelt; o.a. de benodigde ruimte (grootte en kwaliteit) en de infrastructuur (fysiek en digitaal). Daarbij lopen nieuwe, innovatieve bedrijven soms aan tegen de beperkingen in de huidige bestemmingsplannen; die zijn immers gebaseerd op de bedrijven uit het verleden.

Maatregelen:

- 3.1. Zaltbommel en Maasdriel richten samen een ondernemersloket in voor jonge, startende ondernemers. Zij krijgen daar antwoord op de vraag hoe en waar een bedrijf zich kan ontwikkelen in de Bommelerwaard.
- 3.2. Inwoners die een innovatief bedrijf willen ontwikkelen, krijgen tijdelijk meer ruimte en flexibiliteit in de lokale regelgeving. Daarnaast richten Maasdriel en Zaltbommel

een 'broedplaats' in die starters voor enkele jaren uitdagende bedrijfsruimten kan bieden.

- 3.3. Een goed functionerende digitale snelweg is belangrijk voor ons allemaal en voor mensen met een eigen bedrijf of zzp-ers in het bijzonder. Daarom verdienen alle woon- en werkadressen een glasvezel-aansluiting.
- 3.4. Om inwoners te verleiden meer geld te besteden in de winkels in de Bommelerwaard, om zo de lokale economie te versterken, zullen Zaltbommel en Maasdriel een deel van hun uitgaven lokaal labelen. Daarbij maken zij gebruik van Locoo of een vergelijkbaar systeem.

4. Gevarieerd en ontwikkelingsgericht bedrijvenbestand

Op bedrijventerreinen in de Bommelerwaard hebben de afgelopen jaren veel logistieke bedrijven met een relatief geringe en eenzijdige arbeidsbehoefte, zich gevestigd. Er is nog beperkt ruimte voor nieuwe bedrijven om een gevarieerd en ontwikkelingsgericht bedrijvenbestand te realiseren. Die diversiteit is nodig om passend werk aan al onze inwoners te kunnen bieden.

Maatregelen:

- 4.1. Inventarisatie van ontwikkelingen in de werkgelegenheid bij bestaande bedrijven in de Bommelerwaard.
- 4.2. Samen met ondernemers gaat de gemeente duurzame ontwikkel- en maakbedrijven benaderen om zich te vestigen in de Bommelerwaard ten behoeve van een divers bestand van innovatieve, duurzamere bedrijven.
- 4.3. Bedrijfsverzamelgebouwen (laten) realiseren waar kleine en startende bedrijven zich kunnen vestigen.

5. Duurzame glastuinbouw en paddenstoelenteelt

De Bommelerwaard staat bekend om zijn kassen en paddenstoelenbedrijven. Deze bedrijven zorgen voor een aanzienlijke milieubelasting. Tuinders moeten verantwoordelijkheid nemen voor die problemen en milieubelasting. Naast een riolering voor het afvalwater is een sterke vermindering van het gasgebruik noodzakelijk. De komende jaren is op deze bedrijven veel handenarbeid nodig voor het oogsten van bloemen, fruit en champignons. Dat biedt kansen voor werkzoekenden in onze regio.

Maatregelen:

- 5.1. Bij de verplaatsing en ontwikkeling van kassen wordt een duurzame bedrijfsvoering een vereiste (energieverbruik, CO₂, warmtekoppeling).
- 5.2. Met tuinders en telers maken we een actieplan zodat meer mensen uit de Bommelerwaard aan het werk kunnen in de glastuinbouw en champignonteelt.
- 5.3. Met Werkzaak Rivierenland zorgen we ervoor dat werkzoekenden beter zijn toegerust voor het werk in de tuinbouwsector, waardoor minder arbeidsmigranten nodig zijn.

WONEN

Iedereen moet wonen. Op de manier die het beste past. Bij de persoonlijke stijl, bij de portemonnee, bij de leeftijd, bij de lichamelijke mogelijkheden, bij de plek waar men zich thuis voelt. Dit betekent dat wij gevarieerd bouwen. Huur- en koopwoningen, duur en betaalbaar, groot en klein, generatiebestendig, met veel groen en ruimte voor ontmoeting. Bouwen, verspreid over alle kernen. Wij hechten waarde aan een samenleving waar je elkaar tegenkomt, dingen samen doet. Woningbouw moet uiting geven aan dit 'samen'. Geen langgerekte gevels en straten, maar wijken waar kinderen buiten kunnen spelen, waar je op je gemak doorheen kunt fietsen, waar je elkaar tegenkomt, waar ruimte is om je hond uit te laten. PvdA/GroenLinks wil:

6. Wonen voor iedereen

Om achterstanden in te lopen willen wij het aantal woningen uitbreiden. Daarnaast werken wij aan voldoende betaalbare 'brugwoningen'.

Maatregelen:

- 6.1. Er komen voldoende gezinswoningen, starterswoningen en seniorenwoningen.
- 6.2. Wij werken de wachtlijst voor een sociale huurwoning weg.
- 6.3. Ter overbrugging werken we aan 'brugwoningen', tijdelijke woonruimte voor mensen die dat nodig hebben. Wie op de wachtlijst staat en ter overbrugging kiest voor zo'n woning, behoudt zijn of haar rechten op een huurwoning.

7. Duurzame en generatiebestendige woningen

Woningen bouw je niet voor even, maar voor een lange tijd. Daarom moeten woningen duurzaam zijn. En het vraagt dat woningen ook in de toekomst passend zijn voor de mensen die in de Bommelerwaard leven. Bovendien is het van belang dat voldoende woningen geschikt zijn om mantelzorg te geven.

Maatregelen:

- 7.4. Alle nieuwe woningen zijn energie-neutraal.
- 7.5. Wij ontwikkelen seniorenwoningen in velerlei vormen.
- 7.6. Wie verlenen voorrang bij het zoeken naar een geschikte woning voor mantelzorg, de bouw van kangoeroe-woningen en het plaatsen van een mantelzorg-woonunit bij het eigen huis.

8. Ruimte voor nieuwe vormen

Aansluiten bij de wensen van inwoners, betekent ook: ruimte bieden aan nieuwe vormen en initiatieven. Dat doen we actief door eigen projecten en door advies en ondersteuning bij de projecten van groepen inwoners.

Maatregelen:

- 8.1. Wij maken één loket voor alle vragen: 'De Vraagbaak'
- 8.2. De wachtlijst voor vrije kavels wordt ingelopen.
- 8.3. Er komt een welstandvrije zone, waar experimenteel bouwen is toegestaan.
- 8.4. Wij starten een project voor tiny-houses.
- 8.5. Wij verlagen de drempel voor groepen mensen die samen woningen willen laten bouwen (collectief particulier opdrachtgeverschap).

9. Huisvesting tijdelijke arbeidsmigranten

De huisvesting van arbeidsmigranten in de Bommelerwaard is één van de grootste uitdagingen in de komende jaren. Wij zien dit vraagstuk in samenhang met andere onderwerpen: verduurzaming, werkgelegenheid, leefbaarheid, ondernemerschap, armoedebestrijding, verbinding tussen bevolkingsgroepen, handhaving, etc.

Wij willen investeren in het ontwikkelen van een structurele en breed gedragen aanpak, die we opstellen met alle belanghebbenden: inwoners, tuinders, werknemers, overheden. Daarbij is ons uitgangspunt dat inwoners van de Bommelerwaard een gezonde, veilige woonomgeving zonder overlast verdienen. Ook arbeidsmigranten beschouwen wij als volwaardige inwoners van de Bommelerwaard die hier dus recht op hebben. Huisvesting van arbeidsmigranten op het erf van de werkgever-ondernemer is ongewenst en kan alleen onder zeer strikte voorwaarden plaatsvinden.

Maatregelen gericht op lange termijn (structurele aanpak):

- 9.1. Een maatschappelijk traject met alle betrokkenen in de Bommelerwaard om te komen tot een heldere visie en concrete oplossingen.
- 9.2. Inzicht in de omvang van het aantal arbeidsmigranten; register van arbeidsmigranten die bij een ondernemer werken en register van arbeidsmigranten die in de Bommelerwaard verblijven.
- 9.3. Scherpere, actievere en creatievere handhaving door de gemeente, ook buiten gebaande paden.
- 9.4. Voorlichting aan arbeidsmigranten over rechten en plichten.
- 9.5. Stimuleren van taalvaardigheid en integratie.

Terwijl we werken aan het ontwikkelen van een structurele aanpak, vraagt de korte termijn ook om concrete maatregelen.

Maatregelen gericht op korte termijn (tussenperiode tot aan nieuw beleid):

- 9.6. In gezinswoningen maximaal 4 arbeidsmigranten per woning. Niet meer dan 5% van de panden in een straat wordt verhuurd.
- 9.7. Aan de randen van de kernen kunnen kleinschalige clusters wooneenheden worden gebouwd. Per cluster niet meer dan 40 bewoners. In totaal niet meer dan 5% van de inwoners in deze clusters. Beheer vindt plaats door de woningcorporatie.
- 9.8. Huisvesting van maximaal 20 arbeidsmigranten op eigen erf, en alleen voor mensen die daar daadwerkelijk werkzaam zijn.
- 9.9. Totaal maximaal 10% arbeidsmigranten op het aantal ingeschreven inwoners van de kern.

LANDSCHAP

Het rivierenlandschap is aantrekkelijke leefomgeving die ons verbindt. De rivieren Waal en Maas met hun uiterwaarden en dijken omringen ons. Daarbinnen ligt de Bommelerwaard met woonkernen op de oeverwallen en open komgronden met daar doorheen de Drielse Wetering en Capreton. In totaliteit een landschap met historische bebouwing als Slot Loevesteijn, Kasteel Ammersoyen en Sint Maartenskerk. In dat landschap liggen functies als natuur, land- en tuinbouw, recreatie, toerisme, bedrijvigheid en wegen. De belangen van die functies botsen geregeld en dus moet de politiek keuzes maken.

10. Geen megastallen en landbouwbedrijven beter inpassen

Agrarische bedrijven in de Bommelerwaard zijn de afgelopen decennia sterk gegroeid. Dit heeft grote gevolgen voor het landschap, het gebruik van de wegen en de belasting van het milieu. De veehouderijbedrijven produceren gezamenlijk ca. 30% meer mest dan op de grond mag worden gebruikt. Daarnaast ervaren teveel omwonenden overlast van onder andere geur en fijnstof. Een verdere groei van de veehouderij is niet acceptabel en bestaande bedrijven moeten beter worden ingepast.

Maatregelen:

- 10.1. Aanpassing van het bestemmingsplan buitengebied om niet gebruikte bestemmingen te schrappen zodat reguliere varkens-, kippen- en geitenbedrijven niet kunnen groeien.
- 10.2. Sanering van verspreid in de Bommelerwaard liggende (oude) kassen en meer inheemse struiken en bomen om glastuinbouwbedrijven in de intensiveringsgebieden.
- 10.3. Ontwikkelingsruimte voor diervriendelijke, biologische en grondgebonden veebedrijven die bijdragen aan kringlooplandbouw, een gesloten kringloop van lokaal geproduceerd voer en gebruikte mest.
- 10.4. Bevorderen van een natuur-inclusieve landbouw door samenwerking van boeren- met natuurorganisaties te stimuleren en boeren te betrekken bij het ecologisch beheer van bermen, sloten en dijken.

11. Natuurvriendelijke dijken, bermen en oevers

In onze Bommelerwaard zijn dijken, bermen en oevers waardevolle landschapselementen. Deze linten kunnen fungeren als ecologische verbindingzones voor diverse soorten planten en dieren. Door een verkeerd beheer van deze openbare ruimte en de eenzijdige samenstelling van de graslanden zijn diverse soorten vogels en insecten (waaronder bijen) ernstig bedreigd.

Maatregelen:

- 11.1. Zaltbommel, Maasdriel en Waterschap Rivierenland gaan gezamenlijk de dijken, bermen en oevers ecologisch beheren. Hierbij betrekken de gemeenten ook natuurorganisaties, agrarische natuurvereniging, boeren en andere inwoners.
- 11.2. Via de bestemmingsplannen de cultuurhistorische en ecologisch waardevolle landschapselementen en beeldbepalende bomen en andere vegetaties bescherming bieden. Bij de noodzakelijke kap van bomen een verplichting om bij voorkeur ter plaatse, te herplanten.

12. Waarde van landschap en natuur beter benutten

Het landschap en de natuurgebieden hebben ook een recreatieve functie voor inwoners en toeristen. Daarvoor zijn een goede bereikbaarheid en voorzieningen van belang.

Maatregelen:

- 12.1. Blijvend de ontwikkeling en het onderhoud van Klompenroutes stimuleren. Aanvullende voorzieningen zoals parkeerplaatsen voor fiets en auto realiseren.
- 12.2. Samenwerking bevorderen van inwoners, organisaties en ondernemers met toeristische initiatieven gericht op het beleven van de natuur, het landschap en de cultuur van de Bommelerwaard.
- 12.3. De Bommelerwaard profileren als een toeristisch aantrekkelijke regio binnen het Rivierengebied, met specifieke landschappelijke en cultuur-historische kwaliteiten.
- 12.4. Om de economische waarde van het gebied te benutten, het Toeristisch Informatie Punt (TRIP) ondersteunen.

13. Duidelijker en scherper handhaven in buitengebied

Voor het behoud van de landschappelijk kwaliteit van het buitengebied en het groen in de dorpen en de stad, is het nodig om goede vergunningen te verlenen én te handhaven. Die verantwoordelijkheid ligt sinds enkele jaren bij de OmgevingsDienst Rivierenland (ODR). En de gemeenten dienen toe te zien op het werk van de ODR. Daarnaast kunnen gemeenten hun Bijzondere Opsporings Ambtenaren daarvoor ook inzetten.

Maatregelen:

- 13.1. De gemeente gedraagt zich als verantwoordelijke voor het werk van de ODR en geeft duidelijke sturing aan de ODR. Indien de door de gemeenteraad gestelde kaders onvoldoende helder zijn voor de ODR dient het college te zorgen voor terugkoppeling naar de gemeenteraad.
- 13.2. Met de ODR, het waterschap, Rijkswaterstaat en natuurorganisaties maakt de gemeente afspraken ten behoeve van het toezicht en de handhaving in het hele buitengebied om zo het huidige versnipperde aanpak effectiever te maken.
- 13.3. Om de naleving van regels te verbeteren, zal de gemeente investeren in eenvoudiger bestemmingsplannen en vergunningen, en in de handhaving van die vergunningen.

WELZIJN EN ZORG

Welzijn staat voorop. Wie goed in zijn vel zit, een kring mensen om zich heeft, meedoet aan werk en vereniging, die leeft in welzijn. Wij zien ondertussen echter steeds meer tweedeling ontstaan in onze samenleving. Door verschil in opleiding, welvaart en ook gezondheid, met directe gevolgen voor de kwetsbaarheid van mensen. Ook zien we toenemende eenzaamheid. Door echtscheidingen, schulden, ouderdom, het contact verliezen met de samenleving. Wij stellen alles in het werk om tweedeling en eenzaamheid terug te dringen. Dat doen we samen met buurt- en dorpshuizen, kerken, verenigingen, wijk- en dorpsraden en met iedereen die hier zijn of haar steentje wil bijdragen. PvdA/Groenlinks wil:

14. Inwoners die bij elkaar terecht kunnen

Het is goed wanneer iedereen mee doet en niemand langs de zijlijn staat. Wie in welzijn kan meedoen, blijft langer gezond. Dat vraagt ook dat mensen bij elkaar terecht kunnen.

Maatregelen:

- 14.1. Wij steunen ontmoetingsactiviteiten tegen eenzaamheid. Waar nodig, nemen wij het voortouw.
- 14.2. Jongeren uit diverse bevolkingsgroepen brengen wij met elkaar in contact.
- 14.3. We helpen statushouders een goede start te maken. Dit komt hen zelf en de omgeving ten goede.
- 14.4. Armoede zowel bij kinderen als volwassenen, bestrijden wij. Er is geld, maar niet iedereen weet de weg. De gemeente regelt een verzekering voor het eigen risico van de zorgverzekering voor wie dat nodig heeft. **M**
- 14.5. Wij bevorderen de beschikbaarheid van respijtzorg (vervanging van de mantelzorg bij acute noodgevallen).
- 14.6. We dragen bij aan de woonsituatie van mantelzorgers door het versoepelen van regels. Bijvoorbeeld door het faciliteren van blijvers-leningen (om een woning levensloopbestendig te maken waardoor mensen langer thuis kunnen blijven wonen) en het toepassen van urgentiebeleid bij woningtoewijzing.
- 14.7. Het mantelzorgcompliment blijft op peil. Mantelzorgers praten mee bij het opstellen van mantelzorgwaarderingen.
- 14.8. Wij willen voorkomen dat kwetsbare personen op straat belanden. Voor als het echt niet meer gaat, richten wij een 'Wachthuis' in. Een tijdelijke opvang, omdat er vaak wachtlijsten zijn voor opname.

15. Inwoners die bij instanties terecht kunnen

Inwoners kunnen niet altijd vanzelf bij elkaar terecht. Of ze hebben vragen over hoe dingen werken. We willen dat inwoners met hun vragen, klachten, verbeterpunten, suggesties en ideeën gemakkelijk bij de gemeente en andere instanties terecht kunnen.

Maatregelen:

- 15.1. Eén loket voor alle vragen: 'De Vraagbaak'. Mogelijkheden voor zorg en hulp brengen we ook actief bij mensen onder de aandacht.
- 15.2. Aanvraagprocedures vragen om vereenvoudiging. Mensen krijgen ondersteuning aangeboden bij het regelen van een indicatie voor zorg.
- 15.3. Jaarlijks gaat de gemeente met cliëntenpanels en/of cliëntenorganisaties aan tafel om te luisteren naar wat er beter kan.
- 15.4. We willen een zorgombudsman in de Bommelerwaard waar iedereen met klachten terecht kan.

- 15.5. Wij steunen ideeën die inspelen op een positieve versterking van de gezondheid. Bijvoorbeeld gericht op bewegen, gezonde voeding en sociale contacten. Goede ideeën krijgen onze steun.

16. Toegankelijke, betaalbare en creatieve zorg

Het moment kan komen dat zorg nodig is. Wij willen goede zorg, waarbij de mens centraal staat. Zorg moet dichtbij zijn, toegankelijk, beschikbaar en betaalbaar. Goede initiatieven steunen wij. De portemonnee van de gemeente moet niet alleen open gaan bij een probleem, maar ook bij een goed idee.

Maatregelen:

- 16.1. Zorg is maatwerk, dichtbij de mensen, lokaal en snel beschikbaar. Wie zorg nodig heeft, krijgt een persoonlijk gesprek. Eén hulpverlener en één plan, waarbij mensen hun hulpverlener kunnen kiezen.
- 16.2. Er komt voldoende respijtzorg voor mensen met een beperking, niet alleen hulp buitenshuis (logeeropvang en dagopvang), maar ook voldoende uren betaalde vervanging voor mantelzorgers overdag.
- 16.3. We komen tot een vergelijkbaar zorg- en inkoopbeleid voor de gehele Bommelerwaard en onderzoeken daarbij de mogelijkheid om de eigen bijdrage te maximaleren.
- 16.4. Met jongeren gaan wij in gesprek over drugs, alcohol, (op)voeding en seksueel overschrijdend gedrag.

17. Verbinding tussen zorg en onderwijs

In het algemeen willen wij verbinding en meer samenwerking tussen zorg en onderwijs. Meer inzet van bestaande systemen. Kinderraden op scholen. Ambtenaar met regievoering sociaal domein, voor overzicht en het bij elkaar houden van de touwtjes.

Maatregelen:

- 17.1. De gemeente moet regie gaan voeren om er voor te zorgen dat de zorg meer met het onderwijs verbonden wordt. Ook moet er gekeken worden wat er in de samenleving al voor mogelijkheden zijn om samen te werken.
- 17.2. Samenwerking tussen onderwijs, jeugdhulp en ouders blijven stimuleren om vroegtijdige schooluitval te voorkomen en daarmee ook een mogelijke vraag om (jeugd)hulp te verminderen.
- 17.3. Met gespecialiseerde zorgaanbieders aan tafel gaan om snel te weten wanneer specialistische (jeugd)hulp nodig is: samen streven naar de kortste wachttijd.

ONDERWIJS

Leren doe je een leven lang. Leren begint bij de geboorte en we leren ons hele leven, al dan niet georganiseerd. We leren omdat we dromen hebben, omdat we willen groeien, omdat iedereen talenten heeft, omdat we werk willen doen dat onze passie heeft. We leren ook door de dagelijkse omgang met anderen en door de wereld om ons heen. Meestal weten we de weg te vinden naar die mogelijkheden om te leren, maar soms hebben we daar ook wat hulp bij nodig. Want iedereen heeft recht op kansen om zich te ontwikkelen en te kunnen groeien. De politiek kan hier keuzes maken en mogelijkheden bieden voor iedereen. PvdA/GroenLinks wil:

18. Voorschoolse educatie: stimuleren en informeren

De gemeente biedt verschillende mogelijkheden en voorzieningen ter ondersteuning bij de opvoeding en opvang. Ouders die daar baat bij zouden hebben weten nu de weg naar de gemeente soms niet te vinden. Daar willen wij wat aan doen.

Maatregelen:

- 18.1. Peuteropvang en voorschoolse opvang vanaf twee jaar beschikbaar voor alle peuters in de Bommelerwaard.
- 18.2. Gemeentelijk beleid m.b.t. de aard en aanbod van voorschoolse voorzieningen, met aanpassing van de subsidieverordening.
- 18.3. Objectief goede kwaliteit bijvoorbeeld door VVE certificaat voor leid(st)ers (Voorschoolse en Vroegschoolse Educatie)
- 18.4. Heldere en toegankelijke informatie aan ouders d.m.v. informatiepakket en huisbezoek aan nieuwe ouders. Geadresseerde folders en duidelijke informatie en eenvoudige aanvraagprocedure internet.
- 18.5. Stimuleren van initiatieven van ouders en kinderopvang bij de ontplooiing van educatieve activiteiten.

19. De school als veilige en stimulerende plek voor kinderen

Wij willen dat elk schoolgaand kind binnen de Bommelerwaard toegang heeft tot onderwijs dat bij haar of hem past. Dat kinderen gestimuleerd worden om talenten te ontwikkelen en het beste uit zichzelf te halen. En dat de school een veilige omgeving is.

Maatregelen:

- 19.1. Zorg en onderwijs werken meer samen. Deze samenwerking is met name gericht op preventie.
- 19.2. De Bommelerwaard blijft speciaal onderwijs bieden. Dit onderwijs is van goede kwaliteit en ingebed in het sociale leven.
- 19.3. Steunen van initiatieven van scholen en ouders bij de ontplooiing van activiteiten voor bepaalde doelgroepen, zoals hoogbegaafde kinderen.
- 19.4. Stimuleren dat basisscholen in de Bommelerwaard plaatsen bezoeken als het bezoekerscentrum "De grote rivieren" minimaal één keer per jaar, waarbij milieu extra aandacht krijgt.

20. Bijdragen verbinding middelbaar onderwijs en samenleving

Wij willen dat er een breed aanbod is van middelbaar onderwijs binnen de Bommelerwaard. Dat de gemeente en bedrijven meer betrokken zijn bij de praktijkervaring naast het schoolprogramma. En dat de gemeente hierbij een voortrekkersrol neemt. Daarbij is ook aandacht voor maatschappelijke noden van belang, zoals bijv. eenzaamheid en ouderen.

Maatregelen:

- 20.1. De gemeente zet haar netwerk in om scholen, bedrijven en instellingen met elkaar in contact te brengen. Dit om de toegang te vergemakkelijken t.b.v. stages, voorlichting, praktijkonderwijs.
- 20.2. De gemeente vervult hierbij een voorbeeldfunctie en biedt ook zelf jaarlijks stageplekken aan jongeren.
- 20.3. In het verbinden van scholen, bedrijven en instellingen zet de gemeente ook in op contact tussen scholieren en ouderen.

21. Werken aan taalvaardigheid en werkervaring volwassenen

De Bommelerwaard is een gebied met veel laaggeletterden. Wij willen hier wat aan doen en daarbij heeft de gemeente een voorbeeldfunctie.

Maatregelen:

- 21.1. (Vrijwilligers) organisaties worden actief benaderd m.b.t. taalondersteuning anderstaligen en laaggeletterden binnen de regio en kunnen hiervoor op gemeentelijke steun rekenen.
- 21.2. De gemeente inventariseert het maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) van bedrijven in relatie tot het stimuleren van taalvaardigheid en werkstages en maakt MVO onderdeel van het vergunningensysteem voor nieuw te vestigen bedrijvigheid.
- 21.3. De gemeente geeft zelf het goede voorbeeld en biedt ook zelf taalstages en werkervaringsplaatsen aan uitkeringsgerechtigden, schoolverlaters en statushouders.

CULTUUR, KUNST EN SPORT

Wij prijzen ons gelukkig met een grote verscheidenheid aan cultuur, kunst en sport in de Bommelerwaard. Er is een bloeiend verenigingsleven en de dorpshuizen in de kernen bieden ruimte aan culturele activiteiten. Cultuur, kunst en sport leveren een krachtige bijdrage aan de lokale identiteit en laten zien dat de Bommelerwaard een zeer diverse en aantrekkelijke woonomgeving is. PvdA/GroenLinks wil:

22. Jeugd en cultuur, kunst en sport bij elkaar brengen

De gemeente is niet verantwoordelijk voor cultuur, kunst en sport maar kan het wel stimuleren, ondersteunen en verbinden met andere beleidsterreinen als onderwijs, zorg, welzijn en integratie.

Maatregelen:

- 22.1. De gemeente ondersteunt programma's in onderwijs en buitenschoolse opvang die leerlingen in contact brengen met cultuur, kunst en sport. Voorbeelden daarvan zijn museum- en theaterbezoek, deelname aan kunstroutes, workshops dans, zang, beeldende kunst en toneel, en introductietrainingen bij sportclubs. Bij voorkeur werken we daarbij samen met lokale culturele aanbieders.
- 22.2. Samen met het basis en voortgezet onderwijs en de cultuurdragende partijen in de Bommelerwaard, werkt de gemeente aan een samenhangend cultuurprogramma.
- 22.3. De muziek- en sportverenigingen krijgen ondersteuning om scholen de mogelijkheid te bieden een beroep op hen te doen om leerlingen kennis te laten maken met de grote diversiteit aan muziekinstrumenten en sporten.
- 22.4. Met een kortingspas voor specifieke doelgroepen nemen we eventuele financiële drempels weg die kinderen beletten om deel te nemen aan culturele, kunstzinnige en sportieve lessen of activiteiten.
- 22.5. Wij zetten in op nauwe samenwerking tussen het onderwijs, zorg en de bibliotheken. Dit met het oog op taal- en leerachterstanden. We vinden de inzet van leescoaches van belang voor vroege ervaring met het web, sociale media en boeken.

23. Een gewaardeerde plaats vanwege cultuur, kunst en sport

Cultuur, kunst en sport verrijken het leven zowel geestelijk als lichamelijk. Deze activiteiten zijn niet alleen verrassend, stimulerend en inspirerend, maar ook verbindend. En ze dragen bij aan de ontplooiing van onze inwoners en aan het woonplezier in de Bommelerwaard.

Maatregelen:

- 23.1. De gemeente ondersteunt activiteiten die een bijdrage leveren aan een sterkere profilering van Zaltbommel/Maasdriel als een aantrekkelijke woonplaats met een rijk verenigingsleven voor cultuur, kunst en sport.
- 23.2. Bij de realisatie van voorzieningen wil de gemeente zoveel als mogelijk faciliteiten voor cultuur en sport clusteren en multifunctionaliteit realiseren. Deze samenwerking ten behoeve van cultuur en sport zorgt voor meer kwaliteit en maatschappelijk rendement.
- 23.3. De bibliotheek vervult een belangrijke rol in de persoonlijke ontwikkeling en bij de overdracht van culturele en opvoedkundige waarden. PvdA/GroenLinks wil bij elke school een toegankelijke voorziening, waar kinderen en inwoners boeken kunnen lenen.
- 23.4. Voor kunst in de openbare ruimte, heeft aankoop van de plaatselijke kunstenaars de voorkeur.

24. Een leven lang bewegen!

Bewegen is leuk en gezond. Sporten is een manier om mensen te verbinden en een manier van meedoen. Niet alleen voor jongeren maar voor iedereen – ouderen, allochtonen, mensen met een beperking en statushouders – is het van groot belang om te sporten.

Maatregelen:

- 24.1. In buurten en dorpen laten en creëren we ruimte voor jongeren om te klimmen, klauteren en spelen. Waar nodig worden speeltoestellen geplaatst.
- 24.2. Kindvriendelijke buurten en dorpen geven de mogelijkheid om te spelen en te bewegen in de openbare ruimte.
- 24.3. Sportverenigingen worden ondersteund in een effectief jeugdbeleid zodat kinderen al op relatief jonge leeftijd kennis kunnen maken met diverse sporten.
- 24.4. Ook voor andere doelgroepen is er beleid om bewegen en sporten te stimuleren.

LEEFBAARHEID EN VEILIGHEID

Iedereen moet zich veilig voelen, in huis, maar ook buitenshuis. Veiligheid in onze woonomgeving vraagt een goede balans tussen preventie en aanpak van die zaken die overlast geven en ons gevoelens van onveiligheid bezorgen. PvdA/GroenLinks wil dat op de doorgaande hoofdwegen het gemotoriseerde verkeer en het fietsverkeer zoveel als mogelijk van elkaar gescheiden is. Op de overige wegen, waar snel en langzaam verkeer beiden op pad zijn, richt onze aandacht zich op de veiligheid van voetgangers, fietsers, kinderen en mindervaliden. Meestal is dat ook goed om negatieve effecten van het verkeer op de leefbaarheid te beperken. PvdA/GroenLinks wil:

25. Toezicht en handhaving

Er moet toezicht zijn op straat. De wijkagent, bekend met en benaderbaar voor de bewoners, speelt daarbij een sleutelrol. Ook buitengewone opsporingsambtenaren (BOA's) hebben daarbij een rol. En last but not least ook bewoners, die zelf betrokken en alert zijn, bijvoorbeeld via een Buurt-app.

Maatregelen:

- 25.1. Aanpakken van overlast veroorzakende groepen. Als dit jeugdgroepen zijn, worden ook de ouders aangesproken. We pakken in gesprek met de betrokkenen de oorzaken van dat gedrag aan.
- 25.2. Strikt optreden tegen illegale afvalstortingen en tegen georganiseerde criminaliteit. Waar we signalen hebben van het mengen van onder- en bovenwereld en witwassen van geld, proberen we door een samenhangende aanpak met alle controlerende overheidsinstanties die ondermijning van onze samenleving de kop in te drukken.
- 25.3. Als burgers melding maken van zaken zorgen we dat we snel ter plaatse zijn en dat problemen worden aangepakt.

26. Samenwerking en betrokkenheid van bewoners

Woningbouwcorporaties, welzijns- en jeugdzorginstellingen, onderwijs, brandweer, politie, bedrijven en bewoners zijn de partners van de gemeente in het signaleren, voorkomen en aanpakken van overlast, intimidatie en criminaliteit in onze woonomgeving.

Maatregelen:

- 26.1. De wijkaanpak met wijkagent, Buurtzorg Jong en bewoners / ouders in Zaltbommel is succesvol gebleken en zal in dien gewenst in andere kernen ook daar worden ondersteund.
- 26.2. Buurt-app initiatieven (blijven) faciliteren.

27. Signaleren en voorkomen huiselijk geweld

Bij veiligheid denk je meestal aan vreemden die je veiligheid bedreigen, maar de meeste slachtoffers van geweld kennen de daders. In de Bommelerwaard willen we huiselijk geweld en kindermishandeling (denk ook aan vechtscheidingen) voorkomen.

Maatregel:

- 27.1. Wij bevorderen voorlichting over opgroeien, ondersteuning bij problemen in het gezin en het melden van gevallen van huiselijk geweld, indien gewenst anoniem.
- 27.2. Wij maken ons sterk voor een betere samenwerking met Veilig Thuis en de Jeugdbescherming.

28. Veiligheid voor fietsers, voetgangers, kinderen en mindervaliden

Te vanzelfsprekend maken we ruim baan voor het gemotoriseerde verkeer en moeten de 'zwakkere' verkeersdeelnemers maar zien hoe ze op soms smalle wegen veilig over straat kunnen. Voor vrachtwagens moet gelden: niet de kortste maar de veiligste weg.

Maatregelen:

- 28.1. Vrijliggende fietspaden op hoofdroutes (o.a. de F2 naar Den Bosch).
- 28.2. De stoep biedt doorgang – dus zonder obstakels – voor voetgangers, rolstoelers, rollators en kinderwagens.
- 28.3. We stimuleren naar school gaan met de fiets. In overleg met scholen en ouders maken we de schoolomgevingen rond de begin- en uitgaanstijden veiliger.

29. Werken naar een toekomst zonder Sachem in Zaltbommel

De chemische fabriek Sachem in Zaltbommel past feitelijk niet in haar omgeving; dit type bedrijvigheid hoort in industriële zones zoals bijvoorbeeld Maasvlakte, Moerdijk en Chemelot.

Maatregelen:

- 29.1. Bestaande rechten worden gerespecteerd, maar voor doorontwikkeling van het bedrijf op deze locatie wordt geen ruimte meer geboden.
- 29.2. Bij de andere overheden wordt gelobbyd om - met Sachem - tot afspraken te komen om op termijn tot verplaatsing van het bedrijf te komen, zoals eerder met metaalgieterij Van Voorden is gebeurd.

DUURZAAMHEID, KLIMAAT EN ENERGIETRANSITIE

Wij zijn ons ervan bewust dat het belangrijk is om zuinig te zijn op onze aarde. Daarom willen we grondstoffen hergebruiken en het milieu en klimaat minder belasten. Iedereen kan een bijdrage leveren aan een duurzamere samenleving en daarvoor dient ook de gemeente duidelijke keuzes te maken. Op dit moment zijn gemeenten Zaltbommel en Maasdriel 'middenmoters' op de Gemeentelijke Duurzaamheidsindex. Wij willen dat de Bommelerwaard vergroent en in de kopgroep van de Duurzaamheidsindex komt. PvdA/Groenlinks wil een CO₂ neutrale Bommelerwaard in 2030.

30. Bijsturen en invloed uitoefenen binnen alle beleidsterreinen

Ons uitgangspunt is dat de gemeente binnen haar vermogen alles doet om achteruitgang van het milieu en de opwarming van de aarde tegen te gaan.

Maatregelen:

- 30.1. Een klimaat- en milieuparagraaf in de nota's en voorstellen op elk beleidsterrein. De effecten van het voorgenomen beleid op milieu en duurzaamheid staan in deze paragraaf beschreven. Ieder plan dient bij te dragen aan de CO₂ neutrale ambitie.
- 30.2. De energietransitie van fossiele brandstof naar schone energie concreet ondersteunen. Zo komt er meer ruimte voor de opwekking en toepassing van wind- en zonne-energie.
- 30.3. Vergroening van de eigen woonomgeving en versterken van de veerkracht van het watersysteem door open ruimten in de wijken te behouden en in nieuwbouwwijken te zorgen voor genoeg opvangbassins.
- 30.4. Inwoners stimuleren en ondersteunen we om gemakkelijk te onderhouden groene tuinen en geveltuinten aan te leggen. Verstening van tuinen wordt ontmoedigd. Bestaande initiatieven zoals Waaljuttent en acties door de dorpsraden zal de gemeente faciliteren.
- 30.5. De vervuiling van lucht, water en bodem tegengaan door op te treden tegen bedrijven en inwoners die het leefmilieu vervuilen;
- 30.6. Meer ruimte voor biodiversiteit door o.a. minder kassen, ondersteuning van natuur- en landschapsorganisaties en ecologisch groenbeheer;
- 30.7. Een samenleving gebaseerd op een circulaire economie door ondersteuning van het maatschappelijk verantwoord ondernemen en lokaal inkopen;
- 30.8. Een zo schoon mogelijk vervoer, veilige fietspaden, duurzame bedrijven, elektrische buurtbus, elektrische oplaadinfrastructuur in nieuwe (en bestaande) woonwijken;
- 30.9. De gemeente als vraagbaak en steunpunt voor duurzaamheid en milieu voor bedrijven en particulieren.

31. Een voorbeeldrol van de gemeente bij duurzaamheid en milieu

Ook met betrekking tot het milieu heeft de gemeente een voorbeeldfunctie te vervullen. Dat vraagt concrete inspanningen van de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders en de gemeentelijke organisatie zelf.

Maatregelen:

- 31.1. Nieuwbouw en aanpassing van maatschappelijk vastgoed (gemeentelijke gebouwen, scholen, etc.) zal energiearm/zuinig worden uitgevoerd en zoveel mogelijk met toepassing van volledig herbruikbare materialen.
- 31.2. De gemeente neemt energiebesparende maatregelen. Zo krijgen burgemeester en wethouders een elektrische fiets in plaats van reiskostenvergoeding.